

Piena ražotāji un pārstrādātāji: Covid-19 saasinājis nozarē jau esošo risku ietekmi

16. septembrī LLU organizētajā seminārā “Piena produktu piegāžu ķēžu pārstrukturēšana Covid-19 seku mazināšanai” Jelgavā tikās piena nozares ražotāji, pārstrādātāji un asociāciju pārstāvji, lai kopīgi ar zinātniekiem analizētu situāciju nozarē, identificētu to ietekmējošos riskus un rastu risinājumus atbalstam krīzes un pēc krīzes laikā. Klātesošie bija vienprātis, ka Covid-19 izraisītie ierobežojumi saasinājuši riskus, ar kuriem nozare saskārusies jau pirms tam, un papildus veicinājuši loģistikas risku iestāšanos.

Covid-19 izraisītās ārkārtējās situācijas dēļ dažādās tautsaimniecībās nozarēs nācās saskarties ar līdz šim nebijušiem ierobežojumiem un pēkšņām izmaiņām, kas radīja jaunus riskus un palielināja jau pastāvošos riskus. Straujas piegādes iespēju izmaiņas, pēkšņas patērētāju pieprasījuma un uzvedības pārmaiņas, nepieciešamība risināt jaunus draudus pārtikas drošībai, pārmērīga atkarība no globālās piegādes ķēdes, digitālā plaša sabiedrībā un nevienlīdzīgas iespējas gūt labumu no e-komercijas, kā arī nespēja nokārtot finanšu saistības ir tikai daļa no līdz šim apzinātajiem izaicinājumiem pārtikas piegādes ķēdēs, ar ko šī gada pavasarī saskārās Latvijas ražotāji.

Piena nozarē ražotāji saskārās ar iepirkuma cenas kritumu, ko ietekmēja situācija globālajos tirgos, savukārt pārstrādātājiem izaicinājumus radīja HoReCa sektora - viesnīcu, restorānu, kafejnīcu un citu ēdināšanas uzņēmumu – aizvēršanās. Tāpat ierobežojumi radīja problēmas eksportējošajiem uzņēmumiem, kam pieauga loģistikas izdevumi.

“Pieprasījuma dramatisku kritumu piedzīvoja galvenokārt ražotāji, kas ražo produkciju sabiedriskajai ēdināšanai, turpretim jaunus rekordus sasniedza ražotāji, kas darbojas ilglietojamas pārtikas sektoros. Lai gan ierobežojumu sekas pilnībā varēsime novērtēt, tikai gadam noslēdzoties, jau tagad redzam, ka tirgus izmaiņas ietekmējušas situāciju piena nozarē, taču tās nav vērtējamas kā kritiskas, jo ierobežojumu periods nav bijis ilgstošs,” stāsta LLU pētniece, profesore Irina Pilvere.

Viņa skaidro, ka pienu saražojam vairāk, nekā Latvijas tirgum ir nepieciešams, tāpēc eksporta nepārtrauktības nodrošināšana ir būtisks nosacījums nozares izdzīvošanai arī īstermiņa krīzēs. Valstu robežu slēgšana iedzīvotāju pārvadājumiem nedrīkstētu ietekmēt pārtikas, tostarp piena produktu, piegādes.

Semināra laikā piena ražotāji atzina, ka nepieciešamas vadlīnijas no atbildīgajām institūcijām, kā plānot un organizēt darbu, lai pēc iespējas mazinātu darbinieku saslimstību ar Covid-19, kā arī gadījumos, ja šāda situācija ir iestājusies. Vispārējie noteikumi ir grūti piemērojami ražojošiem uzņēmumiem, it īpaši tādiem, kuros darbs saistīts ar dzīvniekiem un procesi nav apstādināmi. Līdzšinējā pieredze nav vērtējama kā kritiska, jo Latvijā nav bijuši gadījumi, kad darbaspējas slimības dēļ zaudē vairāki darbinieki vai darbinieku kolektīvi, taču vadlīnijas nodrošinātu piena nozarē strādājošo uzņēmumu gatavību, ja šādas situācijas iestāšanās varbūtība paaugstinātos. Turklāt saslimstības pieaugums var izraisīt padziļinātu krīzi uzņēmumos, kuros jau pirms tam vērojams darbaspēka trūkums.

Papildus asociāciju pārstāvji izteica priekšlikumus veidot dažādas sociāla atbalsta un sadarbības programmas, kā piemēru minot Vāciju, kurā krīzes situācijā nonākušam uzņēmumam, kad darbaspējas zaudējuši visi tā darbinieki, tiek sniegta palīdzība ikdienas darbu veikšanā un var tos aizvietot ar darbiniekiem no citiem uzņēmumiem.

Semināra dalībnieki arī atzina, ka būtiski ir stimulēt vietējo patēriņu un lojalitātes pieaugumu vietējiem produktiem, kas nodrošinātu ražotāju ienākumus eksporta tirgu samazināšanās gadījumā.

Seminārs "Piena produktu piegāžu ķēžu pārstrukturēšana Covid-19 seku mazināšanai" bija pirmais vairāku semināru ciklā, kuros aicināti piedalīties ražotāji, pārstrādātāji un asociāciju pārstāvji. Turpmākajos plānotas diskusijas arī par gaļas un olu ražošanu (30. septembris), laukaugu audzēšanu un pārstrādi (14. oktobris), augļkopību un dārzenkopību (28. oktobris). Pieteikšanās un papildus informācija: Anna Vītola - Helviga, mob.tel.26549657, e-pasts: anna.vitola-helviga@llu.lv.

Semināru cikls norisinās Valsts pētījumu programmas projektā "Ekonomiskais, politiskais un juridiskais ietvars Latvijas tautsaimniecības potenciāla saglabāšanai un konkurētspējas pieauguma veicināšanai pēc pandēmijas izraisītas krīzes (reCOVery-LV)". Projekta vadošais partneris ir Latvijas Universitāte, bet sadarbības partneri ir Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte, Rīgas Stradiņa universitāte un Latvijas Zinātņu akadēmija. Projekta mērķis ir sniegt visaptverošu un daudznozaru COVID-19 pandēmijas ietekmes novērtējumu uz Latvijas ekonomiku un sagatavot zinātniski pamatotus un inovatīvus starpdisciplināra rakstura rīcībpolitikas ieteikumus sekmīgākai pandēmijas radīto izaicinājumu pārvarēšanai attiecībā uz ilgtspējīgu un iekļaujošu Latvijas ekonomikas attīstību.